

HORVÁTH PÉTER

Csaóbambínó

Lent, hol a tölgyek

HORVÁTH PÉTER (1951) Budapest

A kerületi pártház nagytermét lampionok díszítették, színes fények világították meg a színpadot is. Gazsi tanár úr lila csónadrágban, bordó kordbársony zakóban kezelte a táskalemezjátszót.

– Most pedig, kedves pajtások, egy gyönyörű, lassú szám következik, amely a nagy Szovjetunióban született!

A teremben jótékony félhomály volt, a falikarok félárbocon pislákoltak. A fiúk majomszigetekbe verődve stírólték a középütt egymással táncoló jelmezes lányokat. Mások a fal tövében sorakozó székeken ücsörögve hallgatták a recsegő muzsikát.

– *Meglehet, hogy nékem az élet még
Sok csodás, új élményt kínál,
De nem lesz soha szebb, drágább, színesebb,
Mint a Moszkvai Fesztivál.*

Fél évig leveleztem egy Natasa Olegovna Szamoljova nevű szovjet pionírral. Azért választottam őt a Pajtás újságban ajánlott levelezőlistáról, mert azt hittem, hogy a gyönyörűséges Tatjana Jevgenyjevna Szamoljova színésznő lánya. Nem az volt. Azt se tudta, ki az. Szamoljova játszotta az egyik legszebb szovjet háborús film, a *Szállnak a darvak* női főszerepét, és drámai kémnőt alakított az *Alba Regia* című magyar filmben, amit nemrég láttunk öcsémmel a Brigád mozi vasárnapi matiné-előadásán. Olyan szerelmes lettem bele, hogy majdnem megfeledkeztem Götli Juditról, Szák Pöréről, de még Szolimán Editről és Máthé Joliról is. Natasától kérdeztem levélben, hogy a *Moszkvai éjszakák* lemezborítóján szereplő Szolovjev Szedo egy ember-e, vagy kettő, ahogy nálunk szokott lenni, hogy az egyik szerzi a zenét, a másik a szöveget írja. Erre a kérdésemre Natasa nem válaszolt, soha többé nem kaptam tőle levelet.

– *Tarka tömeg táncolt az utcákon,
Úgy vonult a városon át.
Nóta, kacagás, tréfa, dalolás
szőtte át ezt az éjszakát.*

A lemezen Németh Lehel énekelt. Minden slágerét betéve tudtam. Egy ideig úgy volt, hogy karmester leszek, vagy táncdalénekes. Esetleg miniszter. Fél-évkor megbuktam a zongoravizsgán. Nem tudtam eleget gyakorolni, pedig anyánk elintézte, hogy minden kedden és csütörtökön háromtól négyig a színházi próbateremben zongorázhatok. De hol a szomszédos festőtárból szóltak át, hogy ne klimpírozzak, mert idegesek lesznek tőle a festők, és elrontják *A cigánybáró* aranykapuját, hol a színház igazi karmestere nyitott rám. Pár percig hallgatta, ahogy a dudaszólamot gyakorlom, aztán azt mondta, menjek inkább focizni, mert amit művelek, az reménytelen. Anyáknak nem szóltam erről, gyakorlás helyett mindig kirongyoltam a Körös csatorna partján épülő új lakótelepre, ott csámpáztam a házak között, hátha ta-

lálkozhatom titkos szerelmemmel, a hatodikos Götti Judittal. Akkor még csak ötödikes voltam, de meg voltam győződve arról, hogy fényes jövő vár rám. Kultuszminiszter azért akartam lenni, hogy megemelhessem a színészek fizetését. Az utcánkban minden gyerek azt hitte, hogy a színészek gazdagok. A bonviván éjszakánként táncdalokat énekelt a Kishajó bárban, anyánk szerint mégse tudta kifizetni a büfészámláját hó végén, a színházi klubban. Mi is csak ezért tudtunk minden második héten kádfürdőbe menni, mert azt anyánk pacákja fizette, amíg velünk lakott. Laci – így hívták anyánk szerelmét – mindig adott egy tízest a fürdőnőnek, hogy őt is beengedje velünk a kádhoz.

Anyánk szerint a miniszterséghez kitűnő bizonyítvány kellene. A féléves átlagom csak négy egész hat tized volt. Anyánk azzal vigasztalt, hogy amúgy se lehetne belőlem miniszter. Miért? Mert egyéb vagy. Mi az, hogy egyéb? A származásod, mondta. Ráadásul ellenforradalmár fia vagy, még ha elváltam is a bolond apádtól. Fáj, hogy így mondta. Nagypám szerint apánk nemzeti hős, azért ültették le, mert forradalmár volt, mint Petőfi Sándor. Sejtettem, hogy ez túlzás, mert apánk egyetlenegy verset sem írt, színházrendező volt. Igaz, egyszer elszavalta Petőfi híres versét, a *Nemzet dalt* a szegedi múzeum előtt, de annak rossz vége lett.

Maradt a táncdaléneklés. A hallásom jó volt, a hangom nem annyira. Anyánk azt mondta, nemsokára változni fog. Ne ijedj meg, mondta, de a fütyülőddelel se csak pisilni tudsz majd. Nem szerettem, ha ilyeneket mondott, mégis két évig vártam, hogy ezekben a dolgokban igaza legyen.

A jelmezbálon már hetedikes voltam.

– *Elpihent a zaj már az utcákon.
Csak mi ketten jártuk tovább
Csókért epedőn, vágtyól remegőn
Azt a Moszkvai éjszakát.*

Egyszer már majdnem csókolóztam. Máthé Joli, a kerületi pártház gondnokának a lánya a hetedik ába járt, én a hetedik bébe, így az iskolában nem találkoztunk, csak a nagyszünetben, amikor mindenki kiment az udvarra. Nem is az iskolában szerettünk egymásba, hanem itt, a pártházban. A kisteremben magas vasállványon állt a Vadásztölténygyár nagyképernyős, Munkácsy televíziója. Azon néztük a *Tell Vilmost* vasárnap délelőttönként. A környék összes fiúgyereke összegyűlt, lányok sajnos soha, de néha felnőttek is voltak. Ők ültek az első széksorban, hogy nekünk nyújtogatni kelljen a nyakunkat. De még így is jó volt a *Tell Vilmos*. Mikor elkezdődött, a gondnok behúzta a függönyöket, és leoltotta a villanyt. Ő nem nézte a filmet. A lánya igen. De csak a harmadik rész végén vettem észre, amikor kifelé mentünk a teremből. A megürült székeket igazgatta a helyükre a leghátsó sorban. Szőke, copfos kislány, égnek álló orral. Az iskolában csúfolták, hogy beesik neki az eső.

Én a pisze orráért is odavoltam.

Később kifigyeltem, hogy csak akkor jön be a tévésobába, amikor az apja leoltja a villanyt és kimegy. Állva nézte végig a *Tell Vilmost*. Onnantól direkt az utolsó sorba ültem, a sapkámmal lefoglaltam a mellettem lévő széket. Egyszer majdnem verekednem is kellett miatta, mert a kisebbik Farkas erősködött, hogy nincs foglalt hely. De van, mondtam. Hülye vagy te, csak nem forogsz, mondta. Az mind te vagy, de én mi vagyok, mondtam. Erre ököllel az arcomba ütött, előrefutott a foglalt székek közt, és felült egy ablakpárkányra, oldalt. Amikor Joli végre bejött, intettem neki, hogy van mellettem egy szabad hely.

Ujjatlan fehér blúzt viselt. Az egész rész alatt próbáltam oldalról belesni neki. Sokáig úgy tett, mintha nem vette volna észre, de később leengedte a

karját és kihúzta magát a sötétben. Semmit nem láttam, hiába néztem. Nem láttam a filmet sem. Az öcsémnek mumpsza volt, így hál' istennek nem jöhetett velem. Kérdezte aztán, le tudta-e löni Tell Vilmos a fia fejről az almát a nyílpuskájával. Azt mondtam, hogy még nem.

*– Reszketett a hangja, hogy elváltunk.
Érezte, hogy tán sose lát.
Most is keresem, most is szeretem
Azt a moszkvai szőke lányt.*

A következő vasárnapra nagyon felkészültem. A szennyeskosárból kihalásztam egy zsebkendőt, kimostam, kivasaltam, úgy tettem zsebre. Csak az adás közepén mertem elővenni, és ledobni kettőnk közé, az olajos padlóra. Leesett valamid, súgta Joli, vedd fel, mert koszos lesz. Jé, tényleg, mondtam. Lehajoltam a zsebkendőért, de csak a térdig emeltem fel. Lassan szétnyitottam a térdemet, hogy a zsebkendőt markoló kezem az övéhez érjen. Nem húzta el a kezét. Ekkor, mintha véletlenül, a kisujjamat rátettem az övére. Most se húzta el. Megfogtam a kezét, és megszorítottam. Amikor visszaszorított, már tudtam, hogy szeret. Az utolsó részeket kézen fogva néztük a sötétben. A vállunk összeért. Ő a tévét nézte, én az orra körül parkírozó szeplőit számoltam. Tizenkilenc, súgtam a fülébe. Ekkor felém fordult. Az orrunk is összeért. Ilyen közről úgy láttam, mintha csak egy szeme volna. Na, mi lesz, suttogta. Oldalra billentettem a fejem, hogy a száját a számmal elérjem. A gondok felkattintotta mögöttünk a villanyt. Vége a filmnek, lehet hazamenni. Joli azt mondta másnap a nagyszünetben, hogy az apja felpofozta, nem találkozhat velem.

Őt akartam felkérni a következő számra, de nem láttam sehol. Vagy láttam, de nem ismertem fel. Majdnem mindenki jelmezt viselt. A legtöbb lány hercegnőnek öltözött vagy traktorosnak, de volt köztük néhány háremhölgy, törökbugyogóban, két Piroska, fátylas udvarhölgyek és három, kartonpapírból és celofánból készült úrhajós sisakot viselő Tyereskova.

A fiúk közül kevesebben viseltek jelmezt. Rajnai Robi hirdetőoszlopnak öltözött, Bükkfalvi Feri kalózkapitánynak. Én anyám pasijának nálunk maradt bőrkabátjába bújtam, az úttörőövem csatját kifordítottam, hogy ne látszon a jelvénye. Az öcsém patronos pisztolyát fűztem a derekamra. Anyánk szemceruzájával szakállat festettem. Biztos voltam benne, hogy megnyerem a jelmezversenyt, és Máthé Joli megcsókol majd.

A hátizsákom nehéz volt, tele a szökéshez szükséges cuccokkal. Feltörtem otthon az öcsém malacperselyét, huszonhét forint volt benne, apróban. Majd dollárban megadom neki, ha megérkezünk Otti bácsihoz, Amerikába. A térképet a földrajzatlászomból téptem ki. Romániából tengeren megyünk majd, át a Boszporuszon a Földközire, tovább Gibraltáron, Marseille-be. Az óceáni hajón is elbújunk majd, mint Pizkos Fred, egyládában. Anyánk drága orkáncabátját is elcsomagoltam, jó lesz sátorlapnak. Hoztam három doboz gyufát, a nagypámtól kapott svájci bicskát, vízzel teli úttörőkulacsot, a lila pulóveremet, húsz deka szalonnát, egy kiló krumplit, fél kiló kenyeret és két kiló téli almát, tele cévitaminnal.

– Na, kispajtások, a jelmezverseny előtti utolsó tánc következik! – közölte Gazi tanár úr, és új lemezt tett a lemezjátszóba.

*– Ráérő emberek
sok mindent mondanak.
Hinni az oktan
pletykáknak nem szabad.
Tudom, hogy szeretsz,*

*és tudom, hogy szeretlek.
Nagy bajok közöttünk
ezért nem lehetnek.*

Behár György és Szenes Iván vadonatúj slágerét is Koós János énekelte.

*– Azt mondják rólad,
másokhoz jó vagy,
jobb vagy, mint hozzám,
kit érdekel.*

Tvisztelni nem mertem volna, kifelé indultam a teremből, hogy az öcsém pénzéből egy Bambit vegyek magamnak a büfében, amikor valaki hátulról megfogta a vállam.

– Na, mi van, Petár? – Gazsi tanár úr volt az. – Ityeg már a fityeg?

Nem tudtam, mit feleljek.

– Fel a fejvel, öregem! – Megpaskolta a hátamat. – Gyere, meghívlak egy Bambira.

Kínos volt, de vele kellett menjek, mindenki szeme láttára. Komoly ember nem dörgölődzik a tanárokhoz, vagy ahogy Uhrin Paki mondta, nem nyaljuk a vörös valagukat. Nem hittem, hogy Gazsi tanár úrnak vörös volna az ülepe. A legtöbb tanárunk állítólag büntetésből került a városszéli Hármaskolába. Csak a történelem-tanárnőnk volt kommunista. Ő volt az úttörőcsapatunk csapatvezetője. Úttörő-egyenruhában feszített a többi tanár közt a színpad előtt álló, vörös vászonnal leterített asztalnál.

– Mi újság otthon? – kérdezte Gazsi tanár úr. – Anyátok hogy van?

– Főszerepet kapott a *Lili bárónő*ben.

– Na, látod – mondta –, a dolgok előbb-utóbb a helyükre kerülnek. Apádról van híretek? – Ezt már a büféasztalnál, suttogva kérdezte.

Rajzot tanított. Régebben festőművész volt Szegeden. Anyánk azt mondta, hogy a *Szent Johanna* díszletét is ő tervezte. Az volt anyánk utolsó szegedi szerepe. A közönség állva ünnepelte. Johanna, állj közénk! Felkapaszkodtak érte a színpadra. Vállukra emelve akarták magukkal vinni a múzeumhoz, de ő nem ment. Rohant hozzánk, haza.

– Apuról nincs hírünk – hazudtam.

– Lehet, hogy hamarosan otthon lesz! – súgta.

Tudtam, ha kiengedik is, apánk nem hozzánk jön haza. Anyánk azt mondta nekem, soha nem kapott volna színházi állást, ha nem válik el tőle.

*– Azt mondják rólad,
Másokhoz jó vagy,
Jobb vagy, mint hozzám,
Kit érdekel!*

A tviszt új divat volt. A lányok egymásnak mutatták, hogyan kel tekerni a lábukat és a derekukat. Én ittam a Bambit, Gazsi tanár úr meg a pult alól mért felest.

– Egészségünkre!

Nem tudtam eldönteni, hogy Gazsi tanár urat kedvelem-e. A nagyszüleimen kívül egyetlen felnőttet se szerettem. Imádni pedig, ahogy Szu Csong énekelte *A mosoly országában*, még anyánkat se. Nehezteltem rá, amiért nem olyan kövér, mint a két Farkas konyhaszagú anyja, vagy a Tökösé, aki eljött az ablakunk alá a fia miatt üvöltözni velünk. Nem járt szülői értekezletre se, az ellenőrző könyvünket sokszor én írtam alá helyette. Azért is haragudtam rá, amiért évekkorábban intézetbe adott minket. Tudtam, hogy a színházban

beszélték tele a fejét, hogy Angliában az előkelő gyerekek mind bentlakásos otthonban nevelkednek. Nem tudta, hogy a pokolba számúz minket. Nem volt még harmincöt éves.

Apánkat évek óta nem láttuk, az emlékét mégis szerettem, amíg azon a télen megtudtam, hogy már két éve szabadlábbon van, és csak azért nem jelentkezett, hogy ne kelljen utánunk gyerektartást fizetnie. Egy fiatal táncosnőt vett feleségül Miskolcra. Színházi díszítőként alkalmazták, de másnak a nevében már operetteket és gyerekelőadásokat rendezhetett. Akkor még, azon a jelmezbálon büszke voltam arra, hogy a fia vagyok.

Öcsém a jelmezes verseny kezdetén jelent meg a bálteremben.

Nem hittem a szememnek.

– Hát te hogy kerülsz ide? Kisdobosok nincsenek meghívva.

– Érted jöttem – mondta.

– Miért nem otthon vártál meg? Mondtam, hogy kilenc óra előtt hazamegyek, és együtt indulunk el.

– Fél tíz van – A csörgőóránk volt a kezében.

– Még nem mehetek – mondtam.

– Mi a lófaszér nem?

– Ne beszélj csúnyán!

– Sehogy se beszéljek, csak gyere! Esik a hó!

– Seggen csúszik az igazgató!

Hiába tréfáltam, nem nevetett.

Megvetően nézett körbe.

– Mit akarsz ezekkel?

– Ül le egy sarokba, és várj meg. Félóra múlva indulunk, ígérem.

– Anyi mindent ígértél már nekem. – Nem illett a mondat egy tízéves gyerekekhez. Szomorú volt és gondterhelt, mint a félkarú törpe, akivel a szege-di cirkuszban barátkoztunk össze. Öreg törpe volt, a nagysátor melletti kicsiben vigyázott egy aligátorra. Ötven fillérért lehetett megnézni az állatokat. Nekünk nem kellett fizetnünk, mert az apánkkal voltunk, a tűznyelőnővel tárgyalt egy cirkuszkocsiban.

A hulló egy jókora pléhteknőből figyelt.

A törpe rávágott egy vasrúddal.

Az aligátor ficánkolt, ránk fröccsentette a vizet.

– Harap? – kérdezte az öcsém.

– Már nem – mondta a törpe.

Annak a félkarú kisembernek volt ilyen sötét tekintete.

– Jó – mondta végül. – Várok. De vigyázz, mert van nálam óra. Beállítom, csörgőre. Ha akkor se jössz, egyedül megyek.

Csattogott a spiccvasa, ahogy bakancsban végigrappolt a táncparketten. A terem végében nekidőlt a falnak, onnan figyelt.

Elkezdődött a jelmezes verseny.

Gazsi tanár úr mutatta be a versenyzőket a színpadon.

– Máthé Jolán, hetedik á, örsvezető-helyettes. Jelmezeinek neve: Tyereskova, a világ első úrhajósnője.

Hát ezért nem ismertem fel.

– Tapsoljuk meg!

– A sisakot most már levehetem?

– Persze.

Kibújt az ormótlan sisakból, copfjai ugrándoztak, égnek állt a pisze orra.

– Következő versenyzőnk Bükfalvi Ferenc, a Gagarin örs sportfelelőse, egy remek hirdetőoszlop jelmezében...

Jöttek sorban a traktorosok, hurik és tehenészlányok, hercegnők, Piroskák, kalauzok, rendőrök és rablóvezérek.

Végre én következtem.

A bal oldali takarásból kellett Gazsi tanár úrhoz lépkednem, a színpad elejére. Mielőtt beléptem volna, a portál mögé dobtam a hátizsákomat, kihúztam magam, férfias léptekkel masíroztam a középre.

Gazsi tanár úr lehajolt hozzám.

– Mit mondjak, Petár, mi a jelmezed?

– Sötétben bujkáló ellenforradalmár – közöltem.

Megfogta a kezem, lenézett a piros asztalnál jegyzetelő tanárookra.

– Horváth Péter, hetedik bé osztályos nótafa, a forradalmár Ságvári Endre jelmezében. – Mielőtt megszólalhattam volna, erős hangon énekelni kezdett.

*– Lent, hol a tölgyek őrzik a völgyet,
Kúszik az erdei út.
Átszeli bújva, újra, meg újra
Körben a völgykoszorút,
Ott a mélyben a völgykoszorút.**

A történelem-tanárnő felugrott az asztal mellől, és teljes csapatvezetői díszben lelkesen énekelte a következő versszakot Gazsi tanár úrral.

*– KIMSz-esek vágtak hajdan e tájnak,
Élükön Ságvári járt.
Hősies tette, harcra nevelte
Őket a lángszavú párt,
Védte őket a lángszavú párt!*

A folytatást már néhány traktorista lány és török huri is velük zengte.

*– Kín meg a börtön jártak e földön,
Mégse riadt sosem ő.
Tudta, hogy győznek, ők az erősek,
Virrad a drága jövő,
Fénylőn virrad a drága jövő.*

Hiába próbáltam szabadulni, Gazsi tanár úr vasmarokkal fogta az enyémet. Minden tanár felállt az asztaltól, úgy énekeltek. A történelem-tanárnő intésére az összes jelmezes és civil négyes sorokba verődve harsogta:

*– Szálltak az évek, boldog az élet,
Most csupa fényt hoz a nyár.
Úttörőváros víg dala szálldos
Szárnyasan, mint a madár,
Könnyű szárnyain, mint a madár.*

– Hajolj meg, te marha! – súgta a fülembe Gazsi tanár úr, és a tarkómba markolva előre nyomta a fejemet.

Zúgott a vastaps.

– Tehetséges kölyök – fordult a történelem-tanárnő a többiekhez, miközben újra helyet foglaltak. – Meglátszik, hogy színész nő gyereke.

Gazsi tanár úr kivezetett a színpadról.

* Mozgalmi dal, Szabó Ferenc kétszeres Kossuth-díjas zeneszerző szerzeménye.

– De hát én nem, én nem...
 – Szedd össze magad! Vedd úgy, hogy megmentettem az életedet.
 A fal mellett hüppögtem.
 Könnyeimtől a szakállam csupa fekete lett.
 Gazsi tanár úr visszament a színre, rendben levezette a jelmezversenyt.
 – Amíg a zsűri összeül, hogy meghozza szigorú, ámde igazságos ítéletét,
 táncoljatok egyet az olasz Verde Eduardo és Domenico Modugno dalára.
 Hölgyválasz!

*– Zuhog az eső, sír az őszi szél,
 s egy pályaudvar zajos mélyén
 fiatal pár áll a gyorsvonat szélén.
 Könnyezve, némán, ajkuk összeér.*

Máthé Joli lépett hozzám.

– Táncolunk?
 Megtöröltem az orromat.
 – Nem kérem kétszer! – nevetett.
 Láttam a válla fölött, hogy a terem végéből elindul felénk az öcsém az éb-
 resztőórával. Joli megfogta a kezem, a táncolók közé vont, és átkarolta a nya-
 kamat. Lányszaga volt.

*– Búcsúzunk, drágám, elcsukló hangon,
 kezedhez érek, megremeg arcod.
 Utolsó csókom kísérfen téged,
 váljunk el szépen, Isten veled.*

Magamhoz húztam, és beléptem neki.

– Ne szoríts! – kérte.
 Belépősnek hívtuk a lassú táncot. Az ember mélyen belépett a lány lába
 közé, hogy mindenütt érezze.
 – Ne már! – nyafogott. – Mi van a zsebedben? Nyom!
 – A zsebemben is én vagyok.
 – Ja? – Felragyogott.
 Öcsém már majdnem odaért hozzánk. Beforgattam Jolit a táncolók karé-
 jának közepére. Oda már nem jött utánunk.

*– Ciao, ciao bambina, válni nehéz.
 Szívünkben él még az emlékezés.
 Szerelmünk szép volt, akár a nyár,
 de mégis elszállt, már messze jár.*

Hallottam, hogy az öcsém markában csörögni kezd az ébresztőóra. Nem tö-
 rődtem vele. Beszívtam Joli illatát, hogy elszédüljek tőle. Forgott, hullámozott
 velünk a terem. A színpadnyílás fölött sorakozó fényképekről Marx, Engels és
 Lenin bámult minket, de az se érdekelt.

*– Búcsúzunk, drágám, elcsukló hangon,
 kezedhez érek, megremeg arcod.
 Utolsó csókom kísérfen téged,
 váljunk el szépen, Isten veled.*

Az utolsó akkord hangjaira eléleztem. Joli könnyű csókot lehelt a szakállam-
 ra, és kiszaladt a teremből. Copfjai libegve repültek utána.

– Na, kispajtások! – Gazsi tanár úr perdült a színpad közepére. – Egy kis figyelmet kérek! Minden jelmezes osztályfőnöki dicséretet kap, és egy szorgalom ötöst. A három első helyezett ráadásul kap egy-egy jutalomkönyvet. A harmadik helyezést Bükfalvi Ferenc érte el.

Büki el akarta sütni a patronos pisztolyát, de besült neki. Mégis megtapsolták, amikor átvette a könyvet.

– Második Szolimán Edit lett!

Ő traktorista lány volt, overálban, babos kendőben, kezében jókora kormánykeret cipelt. Az apja autószerelő volt a téeszcsében.

Végül Gazsi tanár úr bejelentette, hogy legjobb Tyereskovaként az igazgatóhelyettes kövér lánya lett az első helyezett, én pedig az ő különdíját kapom, a *Timur és csapata* című tanulságos könyvet. Kezem-lábam remegett, ahogy átvettem.

Az öcsémnek akartam adni, de hiába kerestem.

Otthon se leltem.

Rendőrök hozták haza másnap Póstelekről, lilára fagyva.

– Megöllek! – vacogta. – Ha nagy leszek, megöllek.